

ПОЕЛЕМЕНТНА БІЗНЕС-ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА*

© 2016 СКРИНЬКОВСЬКИЙ Р. М.

УДК 65.01

Скриньковський Р. М.

Поелементна бізнес-діагностика діяльності підприємства

Наведено методичний та індикаторний апарат поелементної бізнес-діагностики діяльності підприємства, спрямованої на досягнення таких елементних діагностичних цілей: діагностика рентабельності активів; діагностика рентабельності власного капіталу; діагностика рентабельності виробництва продукції; діагностика валової рентабельності реалізації продукції; діагностика операційної рентабельності реалізації продукції; діагностика чистої рентабельності реалізації продукції; діагностика абсолютної ліквідності; діагностика швидкої ліквідності; діагностика загальної ліквідності; діагностика покриття; діагностика фінансової незалежності; діагностика маневреності власного капіталу; діагностика фінансового левериджу; діагностика структури довгострокових вкладень; діагностика оборотності кредиторської заборгованості; діагностика періоду погашення кредиторської заборгованості; діагностика оборотності дебіторської заборгованості; діагностика періоду погашення дебіторської заборгованості; діагностика оборотності активів; діагностика оборотності виробничих запасів; діагностика періоду оборотності виробничих запасів; діагностика оборотності власного капіталу; діагностика оборотності основних засобів (фондовіддача); діагностика фондомісткості; діагностика матеріаловіддачі; діагностика матеріаломісткості; діагностика повної собівартості продукції; діагностика ринкової частки підприємства; діагностика зносу основних засобів; діагностика оновлення основних засобів; діагностика вибуття основних засобів; діагностика продуктивності; діагностика трудомісткості; діагностика фондоозброєності; діагностика результативності; діагностика ведення бізнесу; діагностика ділових відносин; діагностика адміністративно-правових відносин; діагностика менеджменту знань. Елементні діагностичні цілі системи цілей діагностики підприємства спрямовані на вузьку високодеталізовану діагностику окремих індикаторів діяльності підприємства, тобто оцінювання конкретних аналітичних індикаторів, відстежування (дослідження) їхньої динаміки, порівняння планових, фактичних та нормативних показників.

Ключові слова: підприємство, бізнес-діагностика, елементні діагностичні цілі, аналітичні індикатори.

Рис.: 1. **Формул:** 39. **Бібл.:** 26.

Скриньковський Руслан Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки підприємств та інформаційних технологій, Львівський університет бізнесу та права (вул. Кульпарківська, 99, Львів, 79021, Україна)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

УДК 65.01

UDC 65.01

Скрыньковский Р. Н. Поэлементная бизнес-диагностика деятельности предприятия

Skrynkovskyy R. M. Elementwise Business Diagnosis of Enterprise Activity

Представлены методический и индикаторный аппарат поэлементной бизнес-диагностики деятельности предприятия, направленной на достижение таких элементных диагностических целей: диагностика рентабельности активов; диагностика рентабельности собственного капитала; диагностика рентабельности производства продукции; диагностика валовой рентабельности реализации продукции; диагностика операционной рентабельности реализации продукции; диагностика чистой рентабельности реализации продукции; диагностика абсолютной ликвидности; диагностика быстрой ликвидности; диагностика общей ликвидности; диагностика покрытия; диагностика финансовой независимости; диагностика маневренности собственного капитала; диагностика финансового левериджа; диагностика структуры долгосрочных вложений; диагностика оборачиваемости кредиторской задолженности; диагностика периода погашения кредиторской задолженности; диагностика оборачиваемости дебиторской задолженности; диагностика периода погашения дебиторской задолженности; диагностика оборачиваемости активов; диагностика оборачиваемости производственных запасов; диагностика периода оборачиваемости производственных запасов; диагностика оборачиваемости собственного капитала; диагностика оборачиваемости основных средств (фондоотдача) диагностика фондоёмкости; диагностика материалотдачи; диагностика материалоемкости; диагностика полной себестоимости продукции; диагностика рыночной доли предприятия; диагностика износа основных средств; диагностика обновления основных средств; диагностика выбытия основных

The article presents methodological and indicator apparatus for elementwise business diagnosis of enterprise activity directed at achieving such elementwise diagnostic objectives: diagnosis of return on assets; diagnosis of return on equity capital; diagnosis of production profitability; diagnosis of gross profit margin of product sales; diagnosis of operating margin of product sales; diagnosis of net margin of product sales; diagnosis of absolute liquidity; diagnosis of instant liquidity; diagnosis of overall liquidity; diagnosis of coverage; diagnosis of financial independence; diagnosis of equity capital maneuverability; diagnosis of financial leverage; diagnosis of the long-term investment structure; diagnosis of accounts payable turnover; diagnosis of the accounts payable repayment period, diagnosis of receivables turnover; diagnosis of receivables repayment period; diagnosis of assets turnover; diagnosis of inventories turnover; diagnosis of the inventories turnover period; diagnosis of equity capital turnover; diagnosis of fixed assets turnover (return on assets); diagnosis of capital coefficient; diagnosis of the ratio of output value to the materials cost; diagnosis of material consumption; diagnosis of the total production cost; diagnosis of enterprise market share; diagnosis of fixed assets wear; diagnosis of fixed assets renewal; diagnosis of fixed assets retirement; performance diagnosis; diagnosis of labor intensity, diagnosis of the capital-labour ratio; diagnosis of efficiency; diagnosis of conducting the business; diagnosis of business relations; diagnosis of administrative-legal relations; diagnosis of knowledge management. The elementwise diagnostic objectives of the enterprise system of diagnostic objectives are aimed at a narrow highly detailed diagnostics of individual indicators of the enterprise activity, i.e. the evaluation of specific analytical indicators,

* Роботу виконано за фінансової підтримки Львівської обласної державної адміністрації (Розпорядження першого заступника голови Львівської ОДА від 15.10.2015 р. № 623/0/5-15 "Про обласні премії для працівників наукових установ НАН України та ВНЗ III-IV р.а. у 2015 році" – згідно з Додатком 2).

средств; диагностика производительности; диагностика трудоемкости; диагностика фондовооруженности; диагностика результативности; диагностика ведения бизнеса; диагностика деловых отношений; диагностика административно-правовых отношений; диагностика менеджмента знаний. Элементные диагностические цели системы целей диагностики предприятия направлены на узкую высокодетализированную диагностику отдельных индикаторов деятельности предприятия, то есть оценивания конкретных аналитических индикаторов, отслеживание (исследование) их динамики, сравнение плановых, фактических и нормативных показателей.

Ключевые слова: предприятие, бизнес-диагностика, элементные диагностические цели, аналитические индикаторы.

Рис.: 1. **Формул:** 39. **Библ.:** 26.

Скрынковський Руслан Николаевич – кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономики предприятий и информационных технологий, Львовский университет бизнеса и права (ул. Кульпарковская, 99, Львов, 79021, Украина)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

Постановка проблеми. Ефективне функціонування та розвиток підприємства (незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання) забезпечується завдяки прийняттю результативних та ефективних управлінських рішень керівників щодо виконання конкретних завдань і досягнення визначених цілей. Звідси очевидно, що актуальності набуває діагностика діяльності підприємства (комплексна, часткова, поелементна), спрямованої на досягнення конкретних діагностичних цілей (відповідно – комплексних, часткових та елементних). Крім цього, сьогодні побудова окремих систем діагностики діяльності підприємства характеризується складністю методичного та індикаторного апарата і в деяких аспектах не відповідає аналітичним потребам менеджерів підприємства, економістам, фінансистам, майстрам виробничих цехів та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретичні та практичні аспекти оцінювання діяльності підприємства досліджували такі вітчизняні науковці та провідні економісти, як Батракова Т. І., Біловол Р. І., Білошкурський М. В., Василенко В. А., Волошина К. А., Воронкова А. Е., Клименко А. А., Комірна В. В., Лебедева А. М., Лук'янова В. В., Малярець Л. М., Москаленко В. П., Норік Л. О., Олександренко І. В., Олійник Т. І., Пластун О. Л., Рогов Г. К., Руда Р. В., Семчук Ж. В., Слободян Н. Г., Тищенко О. М., Фаріон В. Я., Череп А. В., Штереверя А. В., Янковська Л. А. та ін. [1–25].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, як свідчить аналіз наукових праць [1–22; 25], не до кінця вивченими залишаються питання щодо формування системи поелементної бізнес-діагностики діяльності підприємства.

Постановка завдання. Мета наукової роботи полягає у побудові системи поелементної бізнес-діагностики діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, у науковій праці [1] зазначено, що діагностика являє собою процес розпізнавання і встановлення певних оціночних ознак, зокрема основних показників, значень цих показників в умовах неповного та часто недостовірного інфор-

monitoring (research) of their dynamics, comparison of the planned, actual and standard indicators.

Keywords: enterprise, business diagnosis, elementwise diagnostic objectives, analytical indicators.

Fig.: 1. **Formulae:** 39. **Bibl.:** 26.

Skrynkovskyy Ruslan M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Business Economy and Information Technology, Lviv University of Business and Law (99 Kulparkivska Str., Lviv, 79021, Ukraine)

E-mail: uan_lviv@ukr.net

маційного забезпечення, виявлення тенденційних перешкод гальмування розвитку підприємства та визначення проблем, що знижують результативність функціонування з метою пошуку можливих шляхів вирішення цих проблем [1, с. 55].

На думку проф. Воронкової А. Е. [2], діагностика підприємства – це один із видів управлінської діяльності, який спрямований на визначення та дослідження ключових ознак стану управління підприємством, його оцінювання, а також встановлення проблем, що перешкоджають функціонуванню і ефективному розвитку та пошуку і формуванню можливих шляхів їх подолання [2, с. 43].

В контексті цього Лук'янова В. В. [1] стверджує, що основні задачі, які необхідно досягти під час діагностики діяльності підприємства, це [1, с. 55]:

- а) оцінити функціонування підприємства за рахунок вже сформованої інформаційної бази;
- б) оцінити діяльність підприємства внаслідок визначення допустимих значень показників, що її характеризують;
- в) оцінити роботу підприємства на основі встановлення чутливості отриманих результатів завдяки виконанню завдань а) і б) до зміни оціночних параметрів.

У монографії [5] встановлено, що ключовими елементами (сферами) діяльності підприємства є [5, с. 40] (Малярець Л. М., Штереверя А. В.):

- фінансова сфера;
- сфера внутрішніх бізнес-процесів;
- сфера діяльності та розвитку персоналу;
- маркетингова сфера.

У той же час проф. Василенко В. О. [3] виділяє такі 4 основні види діагностики діяльності підприємства [3, с. 141]: експрес-діагностика, первинна діагностика, комплексна діагностика та поелементна діагностика.

Таким чином, за результатами опрацювання наукових праць [1–22; 24; 25, с. 138–139] і вивчення практики функціонування підприємств встановлено, що поелементна бізнес-діагностика діяльності суб'єкта господарювання спрямована на досягнення елементних діагностичних ці-

лей (рис. 1), які передбачають вузьку високодеталізовану діагностику окремих індикаторів діяльності підприємства, тобто оцінювання конкретних аналітичних індикаторів, відстежування (дослідження) їхньої динаміки, порівняння

планових, фактичних і нормативних показників з урахуванням галузевих аспектів функціонування підприємства. Варто зауважити, що кількість і перелік елементних діагностичних цілей безмежні.

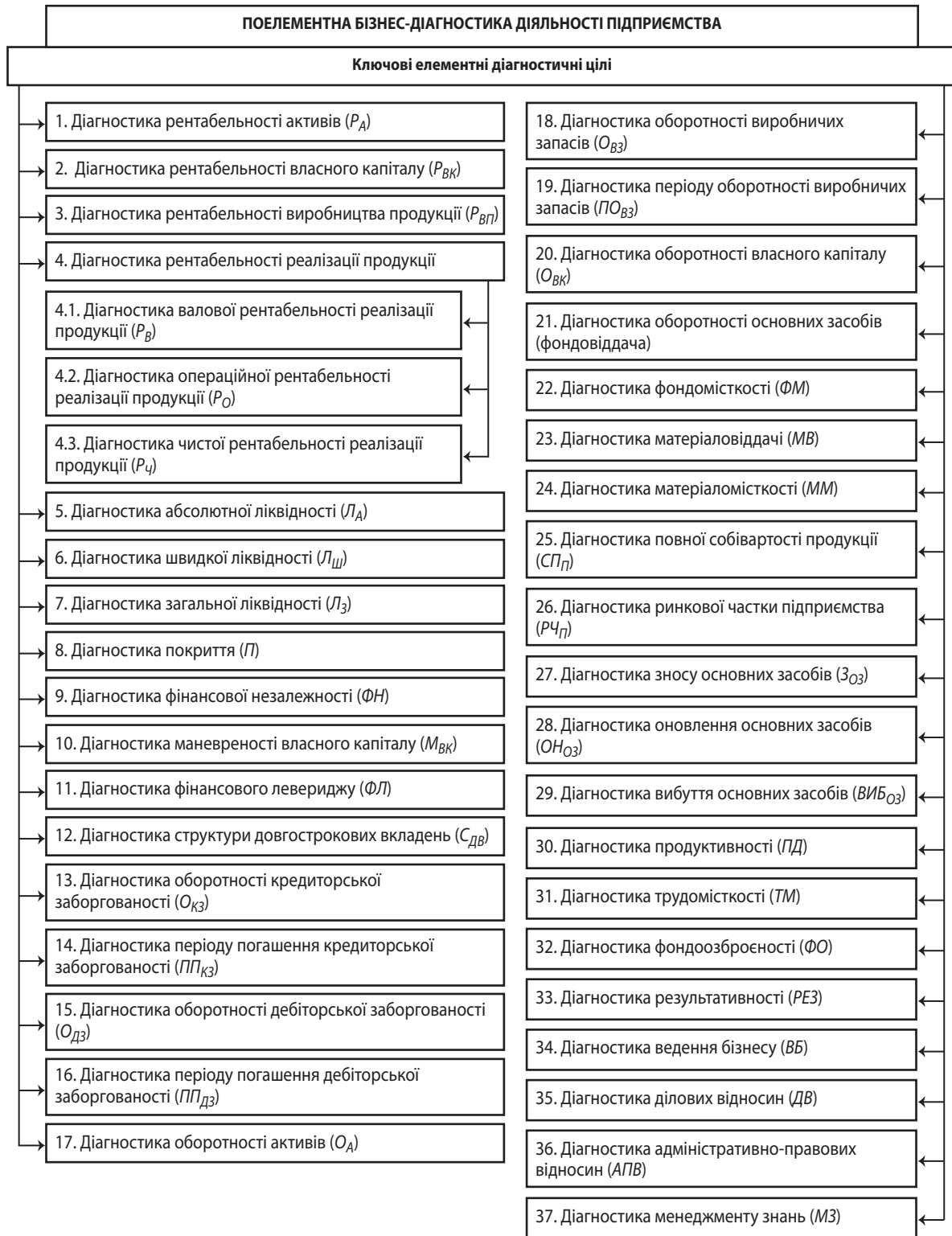

Рис. 1. Система поелементної бізнес-діагностики діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [5–19; 21; 25]

Конкретні аналітичні індикатори, формули для їх розрахунку та критеріальні значення системи поелементної бізнес-діагностики діяльності підприємства наведено нижче (відповідно до рис. 1):

- *Діагностика рентабельності активів* (P_A) відображає суму прибутку, одержану від кожної гривні, вкладеної в активи (нормативне значення P_A – збільшення) та розраховується за формулою (1) [5, с. 46; 6, с. 182; 7, с. 24; 8; 9; 10, с. 110; 11, с. 411]:

$$P_A = ЧП / СВА, \quad (1)$$

де ЧП – чистий прибуток;

СВА – середньорічна вартість активів, яка відображає суму вартості активів на початок та на кінець року, поділену на "2".

- *Діагностика рентабельності власного капіталу* (P_{BK}) характеризує суму прибутку, одержану від кожної гривні власного капіталу (нормативне значення P_{BK} – збільшення) та обчислюється за формулою (2) [7, с. 24; 8, с. 31; 9; 10, с. 110; 11, с. 411]:

$$P_{BK} = ЧП / СВБК, \quad (2)$$

де СВБК – середньорічна вартість власного капіталу, яка відображає суму вартості власного капіталу на початок та на кінець року, поділену на "2".

- *Діагностика рентабельності виробництва продукції* ($P_{ВП}$) визначає суму прибутку, одержаного від кожної гривні понесених витрат на виробництво цієї продукції (нормативне значення $P_{ВП}$ – збільшення) та розраховується за формулою (3) [5, с. 49; 7, с. 24; 9; 10, с. 110; 11, с. 411]:

$$P_{ВП} = П_{Од} / СП_{П}, \quad (3)$$

де $П_{Од}$ – прибуток від операційної діяльності;

$СП_{П}$ – повна собівартість продукції.

- *Діагностика рентабельності реалізації продукції* поділяється на три підвиди:

1) діагностика валової рентабельності реалізації продукції (P_B) (характеризує рівень ефективності виробничої діяльності підприємства);

2) діагностика операційної рентабельності реалізації продукції (P_O) (відображає рівень рентабельності підприємства внаслідок здійснених відрахувань виробничих та збутових витрат);

3) діагностика чистої рентабельності реалізації продукції (P_C) (показує суму прибутку, одержану від кожної гривні реалізованої продукції).

Нормативне значення P_B, P_O, P_C – збільшення. Розрахунок P_B, P_O, P_C проводиться за формулами (4) – (6) [5, с. 46; 7, с. 24; 8, с. 31; 9; 10, с. 110; 11, с. 411]:

$$P_B = ВП / ЧД_P; \quad (4)$$

$$P_O = П_{Од} / ЧД_P; \quad (5)$$

$$P_C = ЧП / ЧД_P, \quad (6)$$

де ВП – валовий прибуток;

ЧД_P – чистий дохід від реалізації продукції.

- *Діагностика абсолютної ліквідності* (L_A) визначає частку поточних зобов'язань, яку підприєм-

ство може покрити завдяки грошовим засобам (нормативне значення L_A повинно бути 0,2–0,3) та обчислюється за формулою (7) [5, с. 46; 7, с. 20, 22; 11, с. 410; 12, с. 424]:

$$L_A = ГЗ / ПЗ, \quad (7)$$

де ГЗ – грошові засоби;

ПЗ – поточні зобов'язання.

- *Діагностика швидкої ліквідності* ($L_{Ш}$) відображає частку поточних зобов'язань, яку підприємство може покрити завдяки грошовим засобам та дебіторській заборгованості (нормативне значення $L_{Ш}$ повинно бути 0,6–0,8) та розраховується за формулою (8) [7, с. 22; 12, с. 424]:

$$L_{Ш} = (ГЗ + ДЗ) / ПЗ, \quad (8)$$

де ДЗ – обсяг дебіторської заборгованості.

- *Діагностика загальної ліквідності* (L_3) характеризує частку поточних зобов'язань, яку підприємство може покрити завдяки усім своїм активам (нормативне значення L_3 повинно бути не меншим 1) та обчислюється за формулою (9) [7, с. 20; 11, с. 410; 12, с. 424]:

$$L_3 = (ОА + НА) / ПЗ, \quad (9)$$

де ОА – оборотні активи;

НА – необоротні активи.

- *Діагностика покриття* ($П$) визначає частку поточних зобов'язань, яку підприємство може покрити завдяки поточним активам (нормативне значення $П$ повинно бути 2,0–2,5) та обчислюється за формулою (10) [5, с. 45; 6, с. 182; 7, с. 20, 22; 11, с. 410]:

$$П = ПА / ПЗ, \quad (10)$$

де ПА – поточні активи, до яких відноситься ГЗ, ДЗ та інші оборотні активи.

- *Діагностика фінансової незалежності* ($ФН$) визначає частку власного капіталу у загальній сумі валюти балансу (нормативне значення $ФН$ повинно бути не меншим 0,5) та обчислюється за формулою (11) [5, с. 45; 7, с. 20, 23; 11, с. 410; 13, с. 242; 14, с. 93]:

$$ФН = ВК / ВБ, \quad (11)$$

де ВК – власний капітал;

ВБ – валюта балансу.

- *Діагностика маневреності власного капіталу* (M_{BK}) визначає, яка сума власного капіталу припадає на фінансування поточної діяльності (нормативне значення M_{BK} повинно бути більшим від 0 і зростати) та розраховується за формулою (12) [7, с. 23; 11, с. 410; 13, с. 242; 14, с. 94]:

$$M_{BK} = (ОА - ПЗ) / ВК. \quad (12)$$

- *Діагностика фінансового леввериджу* ($ФЛ$) відображає вплив залученого позикового капіталу на рівень рентабельності власного капіталу підприємства (нормативне значення $ФЛ$ повинно бути не меншим 1) та розраховується за формулою (13) [7, с. 23; 13, с. 242]:

$$\PhiЛ = ВК / ЗК, \quad (13)$$

де ЗК – залучений капітал, що містить у собі поточні та довгострокові зобов'язання.

- *Діагностика структури довгострокових вкладень* ($C_{ДВ}$) характеризує частку основних засобів та інших необоротних активів, які фінансуються зовнішніми інвесторами (нормативне значення $C_{ДВ}$ – зменшення, що свідчить про зниження рівня залежності підприємства від зовнішніх інвесторів) та обчислюється за формулою (14) [11, с. 410; 14, с. 94–95]:

$$C_{ДВ} = ДКП / СК, \quad (14)$$

де ДКП – довгострокові кредити та позики;
СК – сукупний капітал.

- *Діагностика оборотності кредиторської заборгованості* ($O_{КЗ}$) відображає швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства (нормативне значення $O_{КЗ}$ – збільшення) та розраховується за формулою (15) [7, с. 21, 23; 8, с. 29; 15, с. 38]:

$$O_{КЗ} = ЧДр / КЗ, \quad (15)$$

де КЗ – обсяг кредиторської заборгованості.

- *Діагностика періоду погашення кредиторської заборгованості* ($ПП_{КЗ}$) визначає середній період погашення кредиторської заборгованості підприємства (нормативне значення $ПП_{КЗ}$ – зменшення) та обчислюється за формулою (16) [7, с. 23; 8, с. 29; 15, с. 38]:

$$ПП_{КЗ} = T / O_{КЗ}, \quad (16)$$

де Т – тривалість звітного періоду (365 днів).

- *Діагностика оборотності дебіторської заборгованості* ($O_{ДЗ}$) відображає швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства (нормативне значення $O_{ДЗ}$ – збільшення) та розраховується за формулою (17) [7, с. 21, 23; 8, с. 29; 15, с. 38]:

$$O_{ДЗ} = ЧДр / ДЗ. \quad (17)$$

- *Діагностика періоду погашення дебіторської заборгованості* ($ПП_{ДЗ}$) визначає середній період погашення дебіторської заборгованості підприємства (нормативне значення $ПП_{ДЗ}$ – зменшення) та обчислюється за формулою (18) [7, с. 23; 8, с. 29; 11, с. 411; 15, с. 38]:

$$ПП_{ДЗ} = T / O_{ДЗ}. \quad (18)$$

- *Діагностика оборотності активів* (O_A) характеризує рівень ефективності використання підприємством усіх своїх наявних активів (нормативне значення O_A – збільшення) та розраховується за формулою (19) [6; 7, с. 23; 8, с. 28]:

$$O_A = ЧДр / СВА. \quad (19)$$

- *Діагностика оборотності виробничих запасів* ($O_{ВЗ}$) відображає швидкість реалізації виробничих запасів підприємства (нормативне значення $O_{ВЗ}$ – збільшення) та обчислюється за формулою (20) [7, с. 23; 8, с. 29; 11, с. 411; 15, с. 38]:

$$O_{ВЗ} = СРП / ВЗ, \quad (20)$$

де СРП – собівартість реалізації продукції;
ВЗ – обсяг виробничих запасів.

- *Діагностика періоду оборотності виробничих запасів* ($ПО_{ВЗ}$) характеризує середній період зберігання виробничих запасів (нормативне значення $ПО_{ВЗ}$ – зменшення) та розраховується за формулою (21) [8, с. 29; 15, с. 38]:

$$ПО_{ВЗ} = T / O_{ВЗ}. \quad (21)$$

- *Діагностика оборотності власного капіталу* ($O_{ВК}$) відображає рівень ефективності використання власного капіталу підприємства (нормативне значення $O_{ВК}$ – збільшення) та розраховується за формулою (22) [7, с. 23; 8, с. 29; 11, с. 411; 15, с. 39]

$$O_{ВК} = ЧДр / СВВК. \quad (22)$$

- *Діагностика оборотності основних засобів (фондовіддача)* ($O_{ОЗ}$) демонструє рівень ефективності використання основних засобів підприємства (нормативне значення $O_{ОЗ}$ – збільшення) та обчислюється за формулою (23) [6; 7, с. 23; 11, с. 411; 15, с. 39; 16, с. 68, 70; 17, с. 213]

$$O_{ОЗ} = ЧДр / СВОЗ, \quad (23)$$

де СВОЗ – середньорічна вартість основних засобів.

- *Діагностика фондомісткості* ($\PhiМ$) відображає рівень вартості виробництва та реалізації продукції у вартості основних засобів (нормативне значення $\PhiМ$ – зменшення) та розраховується за формулою (24) [16, с. 68; 17, с. 213–214]:

$$\PhiМ = СВОЗ / ЧДр. \quad (24)$$

- *Діагностика матеріаловіддачі* ($МВ$) відображає вартість обсягу випущеної продукції, яка припадає на кожну гривню матеріальних витрат (нормативне значення $МВ$ – збільшення) та розраховується за формулою (25) [7; 16]

$$МВ = ОВП / МВ, \quad (25)$$

де ОВП – обсяг випуску продукції;
МВ – матеріальні витрати.

- *Діагностика матеріаломісткості* ($ММ$) характеризує рівень ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства (нормативне значення $ММ$ – зменшення) та обчислюється за формулою (26) [16, с. 70]

$$ММ = МВ / ОВП. \quad (26)$$

- *Діагностика повної собівартості продукції* ($СП_{П}$) демонструє понесені підприємством витрати у процесі здійснення основної виробничої діяльності (нормативне значення $СП_{П}$ – збільшення за рахунок зростання обсягу виробництва) та обчислюється за формулою (27) [5, с. 49; 18]

$$СП_{П} = ВС_{П} + АВ + ІОВ + ФВ + ЗВ, \quad (27)$$

де $ВС_{П}$ – виробнича собівартість продукції;
АВ – адміністративні витрати;
ІОВ – інші операційні витрати;
ФВ – фінансові витрати;
ЗВ – збутові витрати.

- *Діагностика ринкової частки підприємства* (P_{Π}) характеризує питому вагу підприємства на відповідному ринку за обсягом реалізації продукції (нормативне значення P_{Π} повинно бути більшим від 0 та зростати) і розраховується за формулою (28) [5, с. 48]

$$P_{\Pi} = \frac{ЧД_p}{ЗЧД_p}, \quad (28)$$
 де $ЗЧД_p$ – загальний чистий дохід від реалізації продукції, отриманий підприємствами певного сегмента ринку.
 - *Діагностика зносу основних засобів* ($З_{O3}$) відображає питому вагу зношених основних засобів у їх первісній вартості (нормативне значення $З_{O3}$ – зменшення) та розраховується за формулою (29) [6; 7, с. 22; 11, с. 410; 17, с. 213]

$$З_{O3} = \frac{СЗ_{O3}}{ПВ_{O3}}, \quad (29)$$
 де $СЗ_{O3}$ – сума зносу основних засобів;
 $ПВ_{O3}$ – первісна вартість основних засобів.
 - *Діагностика оновлення основних засобів* ($ОН_{O3}$) демонструє рівень оновлення основних засобів (нормативне значення $ОН_{O3}$ – збільшення) та обчислюється за формулою (30) [7, с. 22; 17, с. 213]:

$$ОН_{O3} = \frac{В_{ОН}}{ПВ_{O3}}, \quad (30)$$
 де $В_{ОН}$ – вартість введених у дію нових основних засобів.
 - *Діагностика вибуття основних засобів* ($ВИБ_{O3}$) визначає рівень вибуття основних засобів внаслідок їх фізичного або морального зносу (нормативне значення $ВИБ_{O3}$ повинно бути нижчим за значення $ОН_{O3}$) та обчислюється за формулою (31) [7, с. 22; 17, с. 213]:

$$ВИБ_{O3} = \frac{В_{ВИБ}}{ПВ_{O3}}, \quad (31)$$
 де $В_{ВИБ}$ – вартість вибутих основних засобів.
 - *Діагностика продуктивності* ($ПД$) демонструє, який обсяг виробленої продукції припадає на одного працівника, задіяного у виробництві (нормативне значення $ПД$ – збільшення), та обчислюється за формулою (32) [5, с. 51; 7; 16]:

$$ПД = \frac{ОП_{ВИРОБ}}{ЧП_В}, \quad (32)$$
 де $ОП_{ВИРОБ}$ – обсяг виробленої продукції;
 $ЧП_В$ – чисельність персоналу, задіяного у виробництві.
 - *Діагностика трудомісткості* ($ТМ$) характеризує витрати на персонал, задіяний у виробництві, що припадають на одиницю виробленої продукції (нормативне значення $ТМ$ – зменшення), та обчислюється за формулою (33) [16, с. 70]:

$$ТМ = \frac{ЧП_В}{ОП_{ВИРОБ}}, \quad (33)$$
 де $ЧП_В$ – чисельність персоналу, задіяного у виробництві.
 - *Діагностика фондоозброєності* ($ФО$) демонструє рівень забезпеченості персоналу підприємства основними засобами (нормативне значення $ФО$ – збільшення) та розраховується за формулою (34) [16, с. 68, 70; 17, с. 214]:

$$ФО = \frac{СВОЗ}{СКШП}, \quad (34)$$
 де $СКШП$ – середньооблікова кількість штатних працівників.
 - *Діагностика результативності* ($РЕЗ$) визначає рівень результативності діяльності підприємства і базується на бізнес-індикаторах P_1, P_2, P_3 та обчислюється за формулою (35) (авторська розробка):

$$РЕЗ = f(P_1; P_2; P_3), \quad (35)$$
 де P_1 – рентабельність;
 P_2 – зростання прибутку;
 P_3 – частка ринку.
 - *Діагностика ведення бізнесу* ($ВБ$) ґрунтується на параметрах B_1, B_2, \dots, B_{10} та обчислюється за формулою (36):

$$ВБ = f(B_1; B_2; \dots; B_{10}), \quad (36)$$
 де B_1 – дохідність;
 B_2 – інформація;
 B_3 – ресурс;
 B_4 – час (“точно в строк”);
 B_5 – якість;
 B_6 – ціна / витрати;
 B_7 – сервіс;
 B_8 – довіра і відповідальність;
 B_9 – продуктивність;
 B_{10} – навчання і постійне вдосконалення.
 - *Діагностика ділових відносин* ($ДВ$) ґрунтується на параметрах D_1, D_2, \dots, D_8 та розраховується за формулою (37) (на підставі [19, с. 82–83]):

$$ДВ = f(D_1; D_2; \dots; D_8), \quad (37)$$
 де D_1 – відносини власності;
 D_2 – відносини з постачальниками (їх надійність та диверсифікованість);
 D_3 – відносини зі споживачами (їх платоспроможність);
 D_4 – відносини з конкурентами;
 D_5 – відносини з посередниками;
 D_6 – відносини з партнерами (фінансово-кредитними установами, банками, адвокатськими фірмами, науково-дослідними організаціями, освітніми установами, організаціями сфери страхування тощо);
 D_7 – відносини з органами влади (державними, місцевими);
 D_8 – відносини з засобами масової інформації тощо.
 - *Діагностика адміністративно-правових відносин* ($АПВ$) містить параметри A_1, A_2, A_3, A_4 та обчислюється за формулою (38) (на підставі [19, с. 83]):

$$АПВ = f(A_1; A_2; A_3; A_4), \quad (38)$$
 де A_1 – організаційно-правова форма;
 A_2 – система оподаткування;
 A_3 – наявність судових позовів;
 A_4 – наявність відкритих судових справ (кримінальних, адміністративних) у судах – першої інстанції, апеляційної інстанції, касаційної інстанції тощо.
 - *Діагностика менеджменту знань* ($МЗ$) враховує параметри $З_1; З_2; З_3; З_4; З_5; З_6$ та обчислюється за формулою (39):

$$МЗ = f(З_1; З_2; \dots; З_6), \quad (39)$$
 де $З_1$ – персонал;

Z_2 – корпоративна культура;
 Z_3 – ресурси;
 Z_4 – технології;
 Z_5 – інформація;
 Z_6 – навчання (освіта, професійна підготовка [23; 26]).

Діагностику результативності (РЕЗ), діагностику ведення бізнесу (ВБ), діагностику ділових відносин (ДВ), діагностику адміністративно-правових відносин (АПВ) і діагностику менеджменту знань (МЗ) потрібно проводити із використанням факторного аналізу, який полягає у визначенні взаємовпливу вищеперелічених параметрів у межах зазначених вище відповідно до діагностик (формули (35)–(39)). Оптимальними значення кожної з окреслених діагностик будуть тоді, коли за результатами розрахунку прямуватимуть до “1”. Натомість, якщо спостерігатиметься протилежна тенденція, то рівень результативності, рівень ведення бізнесу, рівень ділових відносин, рівень адміністративно-правових відносин та рівень менеджменту знань будуть знижуватись, що негативно вплине на діяльність підприємства.

Що стосується *діагностики капіталу підприємства*, то лауреати Нобелівської премії з економіки (1985) Франко Модільяні (англ. *Franco Modigliani*) та (1990) Мертон Говард Міллер (англ. *Merton H. Miller*) [20] у 1958 р. розробили теорію індивідуальності структури капіталу підприємства, згідно з якою вартість капіталу підприємства та ринкова вартість підприємства з певних причин не залежать від структури капіталу підприємства, що, в свою чергу, дозволяє стверджувати таке: зміна структури капіталу підприємства не впливає на зростання його ринкової вартості [20].

Висновки. За результатами аналізу наукових праць [1–22; 24; 25] та діючої практики вітчизняних підприємств встановлено, що поелементна бізнес-діагностика діяльності підприємства спрямована на досягнення таких ключових елементних діагностичних цілей: діагностика рентабельності активів; діагностика рентабельності власного капіталу; діагностика рентабельності виробництва продукції; діагностика валової рентабельності реалізації продукції; діагностика операційної рентабельності реалізації продукції; діагностика чистої рентабельності реалізації продукції; діагностика абсолютної ліквідності; діагностика швидкої ліквідності; діагностика загальної ліквідності; діагностика покриття; діагностика фінансової незалежності; діагностика маневреності власного капіталу; діагностика фінансового левериджу; діагностика структури довгострокових вкладень; діагностика оборотності кредиторської заборгованості; діагностика періоду погашення кредиторської заборгованості; діагностика оборотності дебіторської заборгованості; діагностика періоду погашення дебіторської заборгованості; діагностика оборотності активів; діагностика оборотності виробничих запасів; діагностика періоду оборотності виробничих запасів; діагностика оборотності власного капіталу; діагностика оборотності основних засобів (фондовіддача); діагностика фондомісткості; діагностика матеріаловіддачі; діагностика матеріаломісткості; діагностика повної собівартості продукції; діагностика ринкової частки підприємства; діагностика зносу основних засобів; діагностика оновлення основних засобів;

діагностика вибуття основних засобів; діагностика продуктивності; діагностика трудомісткості; діагностика фондоозброєності; діагностика результативності; діагностика ведення бізнесу; діагностика ділових відносин; діагностика адміністративно-правових відносин; діагностика менеджменту знань.

Перспективи подальших досліджень у заданому напрямі полягають у формуванні системи цілей діагностики функціонування підприємства з урахуванням поелементної бізнес-діагностики діяльності, спрямованої на досягнення елементних діагностичних цілей підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'янова В. В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства / В. В. Лук'янова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 1, № 3. – С. 52–58.
2. Воронкова А. Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / За заг. ред. проф. А. Е. Воронкової. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 448 с.
3. Василенко В. А. Система діагностики устійчивого розвитку підприємств / В. А. Василенко // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 66. – С. 134–142.
4. Біловол Р. І. Систематизація сутності та видів діагностики соціально-економічних систем / Р. І. Біловол // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2013. – Т. 18, вип. 1. – С. 25–34.
5. Малярець Л. М. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства : монографія / Л. М. Малярець, А. В. Штереверя. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2008. – 188 с.
6. Москаленко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства / В. П. Москаленко, О. Л. Пластун // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 6. – С. 180–192.
7. Білошкурський М. В. Методологія оцінки ефективності господарської діяльності в антикризовому управлінні підприємствами : монографія / М. В. Білошкурський. – Умань : Видавництво «Сочинський», 2010. – 180 с.
8. Фаріон В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств / В. Я. Фаріон // Інноваційна економіка. – 2013. – № 10 (48). – С. 27–33.
9. Лебедева А. М. Методологічні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства / А. М. Лебедева // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2012. – Т. 17., вип. 3–4. – С. 29–36.
10. Руда Р. В. Аналіз ефективної діяльності підприємства: необхідність та методика / Р. В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 4 (20). – С. 109–111.
11. Тищенко О. М. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства / О. М. Тищенко, Л. О. Норік // Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Комп'ютерні науки та інформаційні технології». – 2009. – № 640. – С. 406–415.
12. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6 (156). – С. 419–426.
13. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика / Н. Г. Слободян // Економічний аналіз : зб. наук. пр. ТНЕУ. – 2014. – Т. 18, № 2. – С. 239–245.

14. Рогов Г. К. Оптимізація структури та способів розрахунку показників фінансової стійкості для цілей бізнес-планування / Г. К. Рогов // Наукові праці. Серія «Економіка». – 2010. – Т. 145, вип. 13. – С. 92–100.

15. Волошина К. А. Оцінка стану ділової активності підприємства / К. А. Волошина, В. В. Комірна // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 8. – С. 37–41.

16. Батракова Т. І. Методичні підходи до оцінки ефективності управління діяльністю підприємств / Т. І. Батракова // Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія «Економічні науки». – 2015. – Ч. 1, вип. 11. – С. 67–71.

17. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2009. – № 6. – С. 212–215.

18. Олійник Т. І. Собівартість сільськогосподарської продукції та методологічні засади її визначення / Т. І. Олійник, Ю. О. Крот // Вісник ХНАУ. – Харків : ХНАУ, 2013. – № 4. – С. 3–8.

19. Скриньковський Р. М. Освітньо-фаховий потенціал персоналу як фактор впливу на інвестиційну привабливість підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 – «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Р. М. Скриньковський; Львівський університет бізнесу та права. – Львів, 2014. – 233 с.

20. Modigliani F., Miller M. H., (Jun., 1958). The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. The American Economic Review. Vol. 48, No. 3, p. 261–297 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jstor.org/stable/1809766>

21. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій : монографія / О. Г. Мельник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 344 с.

22. Малярець Л. М. Економіко-математичні аспекти діагностики конкурентоспроможності підприємства : наукове видання [Електронний ресурс] / Л. М. Малярець, Л. О. Норик. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 214 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3192>

23. Скриньковський Р. М. Комплексна діагностика розвитку підприємства: концепція, параметри, методи [Електронний ресурс] / Р. М. Скриньковський // Економіка. Управління. Інновації. – 2015. – № 1 (13). – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_33.pdf

24. Семчук Ж. В. Аналіз соціальної структури та показники оцінки результатів розвитку підприємства / Ж. В. Семчук // Наукові записки Львівського ун-ту бізнесу та права. – 2013. – Вип. 11. – С. 246–249.

25. Мельник О. Г. Система цілей полікритеріальної діагностики діяльності машинобудівних підприємств / О. Г. Мельник // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2008. – № 624. – С. 55–61.

26. Янковська Л. А. Передумови інноваційного розвитку професійної освіти вищої школи / Л. А. Янковська, Р. М. Захарчин // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5. – С. 228–234.

Biloshkurskiy, M. V. *Metodolohiia otsinky efektyvnosti hospodarskoi diialnosti v antykrizovomu upravlinni pidpriemstvamy* [Methodology for evaluating the effectiveness of economic activity in crisis management]. Uman: Vydavets «Sochinskiy», 2010.

Batrakova, T. I. "Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti upravlinnia diialnistiu pidpriemstv" [Methodological approaches to evaluating the effectiveness of management of enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo un-tu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»* vol. 1, no. 11 (2015): 67-71.

Cherep, A. V., and Klymenko, A. A. "Efektyvnist vykorystannia osnovnykh fondiv pidpriemstva" [The efficiency of the core business]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia «Ekonomika ta pidpriemnytstvo»*, no. 6 (2009): 212-215.

Farion, V. Ya. "Analitichna otsinka dilovoi aktyvnosti ta rentabelnosti pidpriemstv" [Analytical assessment of business activity and profitability]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 10 (48) (2013): 27-33.

Lebedieva, A. M. "Metodolohichni aspekty analizu rentabelnosti diialnosti pidpriemstva" [Methodological aspects of the analysis of the profitability of the company]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova* vol. 17, no. 3-4 (2012): 29-36.

Lukianova, V. V. "Suchasnyi stan teoretychnykh osnov diahnostyky diialnosti pidpriemstva" [The current state of the theoretical foundations of diagnosis of the company]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* vol. 1, no. 3 (2009): 52-58.

Maliarets, L. M., and Shtereveria, A. V. *Zbalansovana systema pokaznykiv v otsintsi diialnosti pidpriemstva* [Balanced Scorecard in the evaluation of the company]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2008.

Moskalenko, V. P., and Plastun, O. L. "Kompleksna otsinka finansovoho stanu pidpriemstva yak osnova dlia diahnostyky yoho bankrutstva" [A comprehensive assessment of the financial condition of the company as a basis for the diagnosis of his bankruptcy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6 (2006): 180-192.

Modigliani, F., and Miller, M. H. "The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment" <http://www.jstor.org/stable/1809766>

Melnyk, O. H. *Systemy diahnostyky diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv: polikryterialna kontseptsiiia ta instrumentarii* [Diagnostic systems of engineering companies: polikryterialna concept and tools]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 2010.

Maliarets, L. M., and Norik, L. O. "Ekonomicno-matematychni aspekty diahnostyky konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Economic-mathematical aspects of diagnosis competitiveness]. <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3192>

Melnyk, O. H. "Systema tsilei polikryterialnoi diahnostyky diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [The system targets polikryterialnoi diagnosis of machine-building enterprises]. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnika»*. *Ceriia «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku»*, no. 624 (2008): 55-61.

Oliinyk, T. I., and Krot, Yu. O. "Sobivartist silskohospodarskoi produktsii ta metodolohichni zasady yii vyznachennia" [The cost of agricultural products and methodological bases its definition]. *Visnyk KhNAU*, no. 4 (2013): 3-8.

Oleksandrenko, I. V. "Diahnostyka likvidnosti ta platospromozhnosti pidpriemstva" [Diagnosis of liquidity and solvency]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6 (156) (2014): 419-426.

Rohov, H. K. "Optimizatsiia struktury ta sposobiv rozrahunku pokaznykiv finansovoi stiikosti dlia tsilei biznes-planuvannia" [Optimization of the structure and methods of calculation of financial stability for business planning purposes]. *Naukovi pratsi. Seriiia «Ekonomika»* vol. 145, no. 13 (2010): 92-100.

REFERENCES

Bilovol, R. I. "Systematyzatsiia sutnosti ta vydiv diahnostyky sotsialno-ekonomichnykh system" [Organizing the nature and types of diagnostics of socio-economic systems]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova* vol. 18, no. 1: 25-34.

Ruda, R. V. "Analiz efektyvnoi diialnosti pidpriemstva: neobkhdnist ta metodyka" [Effective analysis of business: need and methodology]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, no. 4 (20) (2012): 109-111.

Skrynkovskiy, R. M. "Osvitnyo-fakhovyi potentsial personalu yak faktor vplyvu na investytsiynu pryvablyvist pidpriemstva" [Educational and professional staff as a potential factor in the impact on the investment attractiveness of the company]. *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.07*, 2014.

Skrynkovskiy, R. M. "Kompleksna diahnostyka rozvytku pidpriemstva: kontseptsii, parametry, metody" [Integrated diagnostics company development: concept, options, methods]. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_33.pdf

Semchuk, Zh. V. "Analiz sotsialnoi struktury ta pokaznyky otsinky rezultativ rozvytku pidpriemstva" [Analysis of social structure and performance evaluation of the results of the company]. *Naukovi zapysky Lvivskoho un-tu biznesu ta prava*, no. 11 (2013): 246-249.

Slobodian, N. H. "Analiz i prohnozuvannia finansovoi stiiokosti pidpriemstva v suchasnykh umovakh: metodolohiia i praktyka" [Analysis and forecasting the financial sustainability of the enterprise in modern conditions: methodology and practice]. *Ekonomichnyi analiz* vol. 18, no. 2 (2014): 239-245.

Tyshchenko, O. M., and Norik, L. O. "Modeliuvannia otsinky ta prohnozuvannia finansovoi stiiokosti pidpriemstva" [The modeling estimation and forecasting financial viability]. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnika». Seriia «Kompiuterni nauky ta informatsiini tekhnolohii»*, no. 640 (2009): 406-415.

Vasilenko, V. A. "Sistema diahnostiki ustoychivogo rozvitiya predpriyatiy" [Diagnostic system for sustainable development of enterprises]. *Kultura narodov Prichernomor'ya*, no. 66 (2005): 134-142.

Voronkova, A. E. *Diahnostyka stanu pidpriemstva: teoriia i praktyka* [Diagnosis of the enterprise: Theory and Practice]. Kharkiv: VD «INZhEK», 2006.

Voloshyna, K. A., and Komirna, V. V. "Otsinka stanu dilovoi aktyvnosti pidpriemstva" [Assessment of business activity]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8 (2009): 37-41.

Yankovska, L. A., and Zakharchyn, R. M. "Peredumovy innovatsiinoho rozvytku profesiinoi osvity vyshchoi shkoly" [Background innovative development of vocational education high school]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 5 (2012): 228-234.

■